

Негода О.Ю.
студент 4 курсу
філософського факультету спеціальності «Політологія»
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИЧНИЙ РЕАЛІЗМ ЯК МОДЕЛЬ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Зовнішня політика - це одна із найважливіших сфер діяльності держави, від якої залежить якісний розвиток і добробут та нормальне функціонування усіх внутрішньодержавних інститутів. Із появою держави, люди, задля свого добробуту, ще сильніше почали прагнути до захоплення нових та утримання існуючих благ та ресурсів. Індивідів завжди підштовхує егоїстичне бажання для покращення своїх нинішніх умов, навіть, не зважаючи, що ці бажання можуть нашкодити оточуючим. Із появою приватної власності, світогляд людей радикально змінився, індивіди перестали активно піклуватися про загальне благо, переважати почало особистісне збагачення та індивідуальний прогрес. При об'єднанні в державу, індивіди теж керувалися природнім прагненням досягнення власної користі, хоча з необхідністю поступитися частиною своїх благ, але ця втрата не суттєва, так як індивіди у міцному колективі можуть та досягають більшої користі.

Політичний реалізм як модель міжнародних відносин постає, в першу чергу, як силова боротьба за обмежені природні ресурси. Перша мета, якою керуються держави у світі - це збереження власної безпеки та її посилення шляхом силового впливу. Таким чином стає зрозумілим, що саме держави є головними гравцями на міжнародній арені, а не союзи та блоки. Міжнародна політична система не є впорядкованою, адже у суперництві за збереження суверенітету держави часто діють непрозоро, а події розгортаються анархічно. Дослідники наголошують, що в такій боротьбі та конкуренції союзи держав є хиткими та непостійними, тому що не можна розраховувати, що хтось пожертвує власним інтересом на користь іншому. Держави перебувають у постійному напруженні, адже їх діяльність спрямована на самовдосконалення задля ефективнішого відстоювання власних національних інтересів. Ресурси відіграють дуже важливу роль, бо їх наявність свідчить про рівень могутності держави. Модель політичного реалізму є найбільш практичною та досконалою, вона найбільш якісно оцінює і характеризує людські можливості і прагнення. Людський цинізм перейшов із міжособистісних стосунків на рівень міжнародних відносин, де проявився із ще більшою силою та ще з більшими прагненнями. «Політика, як і суспільство в цілому, керується об'єктивними законами, що вкорінені в незмінній й далеко не ідеальній природі людини, спроби зміни яких завжди увінчані провалом. Політика розвивається в супереч моральності» [1, с. 234]. Концепція політичного реалізму була заснована Хансом Моргентау, на його думку - це єдине якісне теоретичне пояснення державної політики на міжнародній арені. Ідеолог політичного реалізму, аналізуючи міжнародні процеси, вивів шість «аксіом» функціонування зовнішньої політики держав, які я прагну розкрити.

За політичного реалізму, усі держави, як у свій час й індивіди, виходять з позиції сили та прагнуть до здобуття нових благ для себе. «Зовнішня політика держави має спиратися на фізичну, політичну та культурну реальність, що зможуть допомогти державі краще зрозуміти природу і сутність національного інтересу, який є провідною рушійною силою активної діяльності держави на міжнародній арені» [1, с. 518]. Ханс Моргентау наголошує, що задля власного успіху, держава не має піклуватися про інших, для неї повинно існувати лише єдине благо і це благо має бути власним національним.

На міжнародній арені, найвпливовіші держави ті, які мають потужну армію і проводять агресивну зовнішню політику, демонструючи іншим державам свої можливості та наміри. «У міжнародних відносинах, загроза використання військових сил є найважливішим матеріальним ресурсом, який визначає міць нації в порівнянні з опонентами» [1, с. 518]. Автор зазначає, що за політичного реалізму, відсутні або малоефективні міжнародні організації, кожна держава керується лише своїми національними прагненнями та інтересами, нехтуючи бажаннями інших. «Відмова від ототожнення моральних потягів конкретної держави з універсальними моральними законами, тобто, жодна держава не володіє монопольним правом на благодіяння. Утворення світового порядку на підґрунті універсальних цінностей для Моргентау є абсурдними» [2, с. 65]. Автор, маючи наочні приклади діяльності міжнародних організацій, зумів оцінити їхню безпомічність та односторонність у вирішенні конфліктів. Держави-гіганти завжди маніпулюють ціми організаціями на свою користь.

Мир у світі існує лише за умов паритету сил, коли існують два і більше рівноцінних супротивника, які мають повагу один до одного і не здійснюють ескалації конфліктів. «Моргентау зазначає, міжнародні відносини визначаються як боротьба за владу і вплив, зовнішня політика формується на лобіюванні виключно своїх інтересів. Держава може поважати інтереси інших держав, але не просто так, а виходячи з того, що взаємоповага власних інтересів може бути цікава іншим державам, які прагнуть підтримки» [2, с. 78]. Усі міждержавні суперечності здійснюються шляхом війн, де переможець отримує все, тому, у таких умовах, малі та не потужні держави прагнуть до об'єднання з світовими гігантами задля власної безпеки, так і відбувається поляризація світу на декілька конкуруючих центрів, кожен з яких прагне домінувати у всьому світі. «Кожен регіон світу має свою провідну державу, яка диктує правила гри на своєму континенті і прагне визначати долю світу на міжнародній арені» [3, с. 619].

За політичного реалізму, Моргентау зазначає, що лідери держав керуються усіма можливими методами, сповідуючу ідеї Маккіавелі, нехтуючи принципами людяності та гуманності. Держави й індивіди піклуються лише про свою вигоду, світ байдужий і цинічний стосовно тих людей, які не можуть протистояти іншим.

Література

1. Morgenthau H. J. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace / Hans J. Morgenthau. - Fifth Edition, Revised. - N.Y. : Alfred A. Knopf, 1978.
2. Brian A. Keaney. The Realism of Hans Morgenthau. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3579&context=etd>
3. Хантингтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон ; [пер. с англ. А. Башкирова]. - М. : АСТ; Транзиткнига, 2004.